

ความอยู่รอดของธุรกิจโทรทัศน์ดิจิทัล ผ่านรายได้และต้นทุนของผู้ประกอบการ

ปี	กลุ่มช่อง HD	กลุ่มช่อง SD	กลุ่มช่อง ข่าว	กลุ่มช่อง เด็ก	กลุ่มช่อง สาธารณะ	รวม
2557	7 ช่อง	7 ช่อง	7 ช่อง	3 ช่อง	4 ช่อง	28 ช่อง
2562	7 ช่อง	5 ช่อง	3 ช่อง	-	4 ช่อง	19 ช่อง

ในปี 2557 สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้เปิดประมูลใบอนุญาตในการใช้คลื่นความถี่เพื่อให้บริการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล โดยมีผู้ชนะการประมูลช่องประเภทธุรกิจจำนวน 24 ช่อง แบ่งประเภทช่องที่ประมูลเป็น 4 หมวดหมู่ ได้แก่ หมวดเด็ก เยาวชน และครอบครัว จำนวน 3 ช่อง หมวดข่าวสารสาธารณะ จำนวน 7 ช่อง หมวดทั่วไปแบบความคมชัดปกติ (SD) จำนวน 7 ช่อง และหมวดทั่วไปแบบความคมชัดสูง (HD) จำนวน 7 ช่อง นอกจากนี้แล้วยังมีหมวดช่องสาธารณะจำนวน 4 ช่อง ดังนั้น ในช่วงแรกของยุคโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลนั้น มีจำนวนช่องที่นำเสนอเนื้อหาทั้งหมด 28 ช่อง

อย่างไรก็ดี ในปี 2562 ผู้ประกอบกิจการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลหลายรายตัดสินใจยุติการประกอบกิจการ และขอคืนใบอนุญาตฯ ส่งผลให้เหลือช่องโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลทั้งหมดเพียง 19 ช่อง แบ่งเป็นหมวดข่าวสารและสาระจำนวน 3 ช่อง หมวดทั่วไปแบบความคมชัดปกติ (SD) จำนวน 5 ช่อง หมวดทั่วไปแบบความคมชัดสูง (HD) จำนวน 7 ช่อง และหมวดช่องสาธารณะจำนวน 4 ช่อง ทั้งนี้ ไม่เหลือช่องที่อยู่ในประเภทหมวดหมู่ เด็ก เยาวชน และครอบครัว เลย

$$\text{ผลิตภาพ (Productivity)} = \frac{\text{wawalit}}{\text{ปัจจัยการผลิต}} = \frac{\text{รายได้}}{\text{ต้นทุน}}$$

การคืนใบอนุญาตฯ ของผู้ประกอบการกิจการโทรทัศน์ดิจิทัลข้างต้น สะท้อนถึงสภาพการณ์อยู่รอดในตลาด ซึ่งการแข่งขันที่รุนแรงภายหลังการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ดิจิทัล สภาพเศรษฐกิจที่เริ่มชะลอตัว รวมทั้งพฤติกรรมกรรมการรับชมเนื้อหารายการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปรับชมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมโทรทัศน์ดิจิทัลต้องเผชิญกับความท้าทาย

เพื่อให้เข้าใจแนวโน้มของการประกอบการธุรกิจโทรทัศน์ดิจิทัล ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายในอนาคตและเป็นประโยชน์โดยตรงแก่ภาคธุรกิจ สำนักงาน กสทช. โดยสำนักนโยบายและวิชาการกระจายเสียงและโทรทัศน์ จึงได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบผลิตภาพ¹ ของผู้ประกอบการช่องโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลในช่วง 2561-2564 โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลรายได้² และต้นทุน³ ของผู้ประกอบการ เพื่อประเมินสถานะการแข่งขันของช่องโทรทัศน์ดิจิทัล ซึ่งพบว่า ความสามารถในการทำรายได้ให้มากกว่าต้นทุนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลอยู่รอด

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์พบว่า ช่องโทรทัศน์ดิจิทัลประเภทธุรกิจ มีทั้งช่องที่มีศักยภาพในการแข่งขัน และช่องที่มีความท้าทายสูงในการประกอบการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

¹ ผลิตภาพ (Productivity) หมายถึง สัดส่วนของผลผลิตต่อปัจจัยการผลิต ซึ่งในการวิเคราะห์ครั้งนี้ จะใช้ข้อมูลจากงบการเงิน โดยใช้ผลรวมของรายได้ในปีนั้นๆ จากการประกอบการกิจการโทรทัศน์ เพื่อสะท้อนมูลค่าผลผลิตโดยรวม และใช้ผลรวมค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนจากการประกอบการกิจการโทรทัศน์ เพื่อสะท้อนมูลค่าของปัจจัยการผลิตโดยรวม

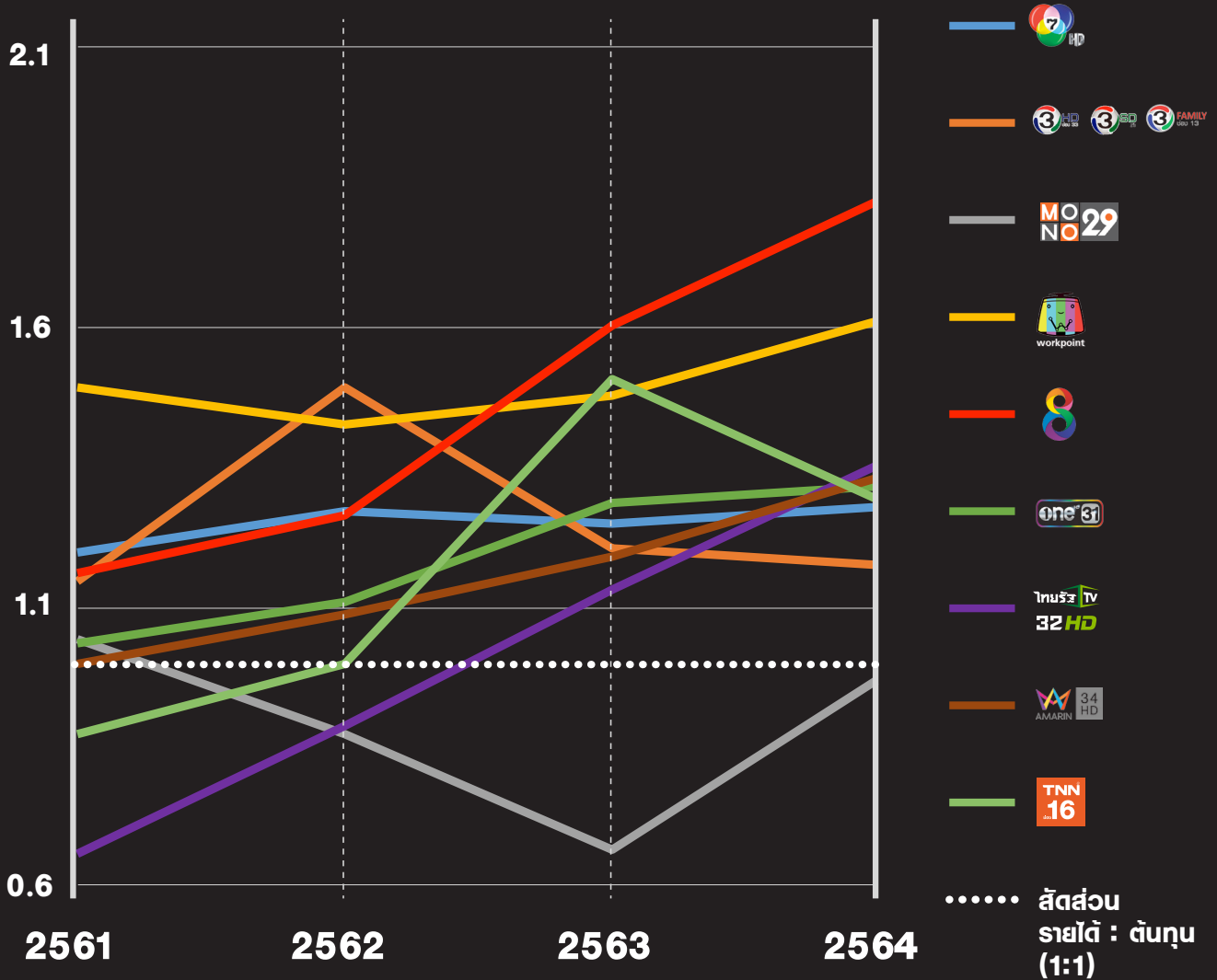
² รายได้ของผู้ประกอบการโทรทัศน์ดิจิทัล ได้แก่ รายได้จากบริการให้ บริการ รายได้ค่าเช่าเวลา ค่าโฆษณา ค่าให้เช่าสถานที่ ค่าเช่าอุปกรณ์ เป็นต้น

³ ต้นทุนของผู้ประกอบการโทรทัศน์ดิจิทัล ได้แก่ ต้นทุนการให้บริการ ค่าใช้จ่ายในการขาย/ให้บริการ ค่าใช้จ่ายในการบริหาร ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าจ้าง ค่าใช้จ่ายที่เป็นวัตถุดิบต่างๆ และค่าใช้จ่ายที่เป็นทุนต่างๆ เช่น ค่าลิขสิทธิ์ ค่าเสื่อมของอุปกรณ์ เป็นต้น

1 ช่องที่มีค่าผลิตภาพเกิน 1

หมายถึง ช่องที่มีรายได้จากการให้บริการเกินกว่าต้นทุนในการให้บริการ ถือได้ว่าเป็นช่องที่มีศักยภาพในการแข่งขันในอุตสาหกรรม โดยพบว่า

กราฟสัดส่วนรายได้ต่อต้นทุนของช่องที่มีผลิตภาพเกิน 1 (ปี 2561-2564)

ที่มา: ข้อมูลรายได้และต้นทุนจากระบบการนำส่งเงินรายปีเข้ากองทุนวิจัยและพัฒนาฯ และ DBD DataWarehouse+

ในปี 2561

มีเพียงช่อง 7HD กลุ่มช่อง 3 ช่องโมโน 29 ช่องเวิร์คพอยท์ ทีวี ช่อง 8 ช่อง One และช่อง Amarin TV HD ที่มีค่าผลิตภาพเกิน 1 หรือมีรายได้จากการให้บริการพอที่จะครอบคลุมต้นทุนในการให้บริการ ส่วนช่องสปริงนิวส์นั้นพบว่า ถึงแม้จะมีค่าผลิตภาพเกิน 1 แต่ก็มีเรตติ้งและรายได้อยู่ในอันดับที่ต่ำมาก ซึ่งช่องสปริงนิวส์ได้คืนใบอนุญาตในปี 2562

ในปี 2562

ช่องโทรทัศน์ดิจิทัลที่มีค่าผลิตภาพเกิน 1 ยังคงเป็นกลุ่มช่องเดิมเกือบทุกช่อง ซึ่งได้แก่ช่อง 7HD กลุ่มช่อง 3 ช่องเวิร์คพอยท์ ทีวี ช่อง 8 ช่อง One และช่อง Amarin TV HD อย่างไรก็ตาม ช่องโมโน 29 มีต้นทุนการให้บริการ และค่าใช้จ่ายในการบริหารสูงกว่ารายได้จากการบริการ ทำให้มีค่าผลิตภาพไม่ถึง 1 ตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นมา

ในปี 2563 และปี 2564

ช่องที่มีค่าผลิตภาพเกิน 1 มีเพิ่มขึ้นเป็น 8 ช่อง ประกอบด้วย ช่อง 7HD กลุ่มช่อง 3 ช่องเวิร์คพอยท์ ทีวี ช่อง 8 ช่อง One ช่อง Amarin TV HD ช่องไทยรัฐ ทีวี และช่อง TNN โดยช่องที่มีค่าผลิตภาพเกิน 1 เพิ่มขึ้นมา คือ ช่องไทยรัฐ ทีวี และช่อง TNN กล่าวคือ ช่องไทยรัฐทีวีมีรายได้จากการให้บริการสูงขึ้น และมีต้นทุนการบริการที่ลดลง ส่วนช่อง TNN ถึงแม้ว่าต้นทุนในส่วนของค่าใช้จ่ายในการบริหารจะเพิ่มขึ้น แต่มีรายได้จากค่าสนับสนุนรายการโทรทัศน์ที่เพิ่มขึ้นและสูงกว่าต้นทุนการให้บริการและค่าใช้จ่ายในการบริหาร

จะเห็นได้ว่า ข้อมูลในช่วงสี่ปีที่ผ่านมาพบว่า ช่องที่มีค่าผลิตภาพเกิน 1 มีสัดส่วนรายได้จากการให้บริการเพิ่มขึ้น โดยบางช่องรายการมีรายได้อื่นๆ ที่นอกเหนือรายได้จากการให้บริการตามใบอนุญาตฯ เพิ่มขึ้น เช่น ช่อง 7HD และกลุ่มช่อง 3 มีรายได้จากการโฆษณาและบริการออนไลน์ รายได้ค่าบริการเทคนิคและบริการอื่นดิจิทัล รวมถึงรายได้จากการให้เช่าและบริการอื่นๆ ส่วนช่องเวิร์คพอยท์ ทีวี มีรายได้จากการรับจ้างจัดงาน และช่อง One มีรายได้จากค่าลิขสิทธิ์ เป็นต้น ทั้งนี้ ในส่วนของต้นทุนพบว่า เกือบทุกช่องมีต้นทุนในการบริการลดลง รวมถึงต้นทุนค่าใช้จ่ายในการบริหารที่ลดลงด้วย

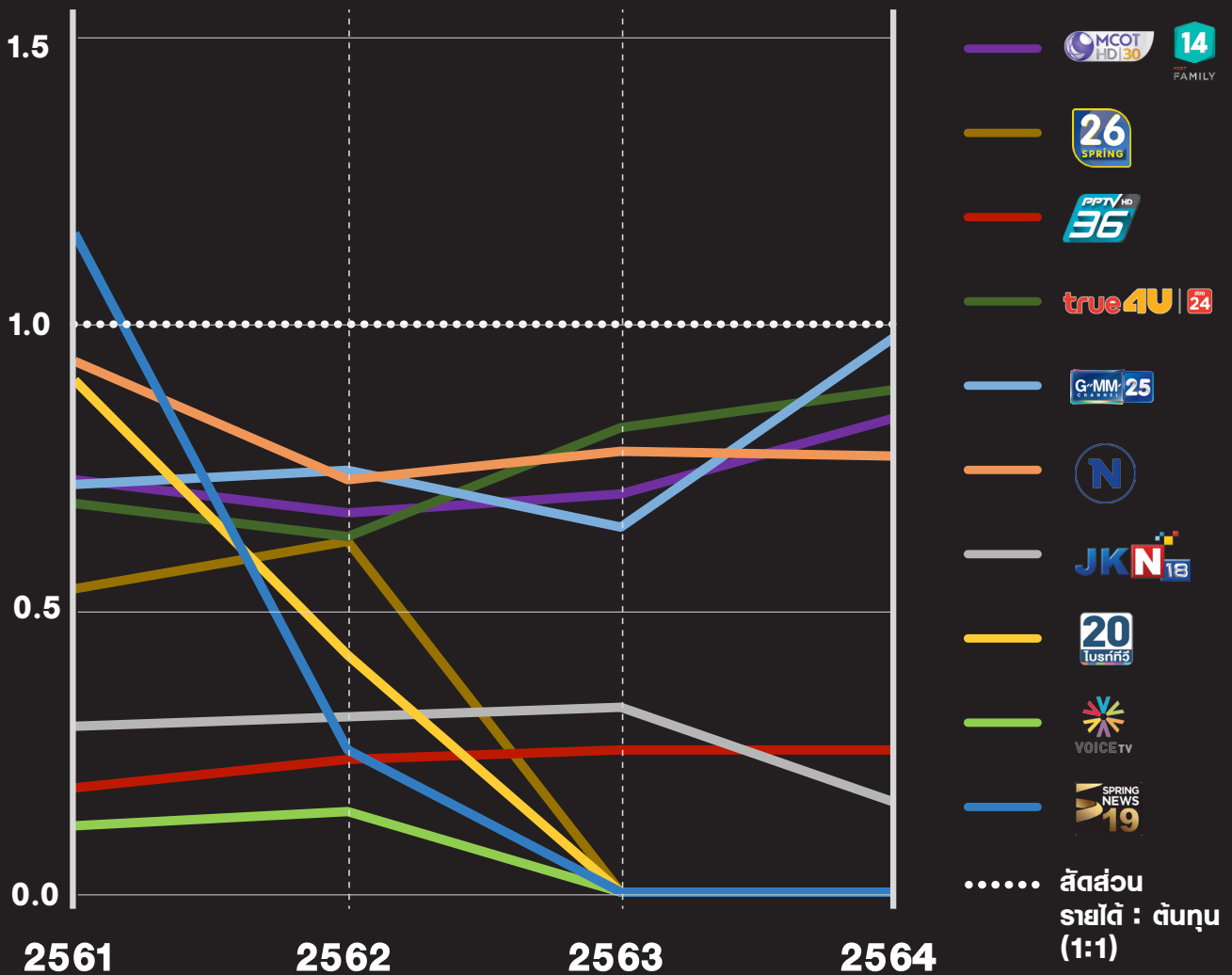
ช่องที่มีค่าผลิตภาพเกินหนึ่ง ส่วนใหญ่จะมีจุดเด่น คือ ละครไทย (ช่อง 7HD กลุ่มช่อง 3 ช่อง 8 และ ช่อง One) ซีรีส์ต่างประเทศ (ช่องโมโน 29 และช่อง 8) วาไรตี้ เกมโชว์ (ช่องเวิร์คพอยท์ ทีวี) นอกจากนี้ ตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมา จำนวนช่องที่นำเสนอรายการข่าวที่มีผลิตภาพเกิน 1 เริ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งได้แก่ช่อง Amarin TV HD ช่องไทยรัฐ ทีวี และช่อง TNN ซึ่งช่องที่เน้นนำเสนอข่าวสารเหล่านี้ มีรายการเล่าข่าวที่มีผู้ติดตามจำนวนมาก เช่น รายการไทยรัฐนิวส์โชว์ และรายการทุบโต๊ะข่าว เป็นต้น

2

ช่องที่มีค่าผลิตภาพต่ำกว่า 1

หมายถึง ช่องที่มีรายได้จากการให้บริการต่ำกว่าต้นทุนในการให้บริการ ถือได้ว่าเป็นช่องที่เผชิญกับความท้าทายในการประกอบกิจการในอุตสาหกรรม โดยพบว่า ช่องส่วนใหญ่มีแนวโน้มรายได้ที่ไม่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะรายได้จากการให้บริการและรายได้จากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม พบว่า ต้นทุนค่าใช้จ่ายในด้านการดำเนินงานและการบริหาร รวมทั้งต้นทุนในการให้บริการเพิ่มขึ้น ซึ่งในช่วงปี 2561 – 2564 มีช่องรายการที่มีผลิตภาพต่ำกว่า 1 ประมาณ 10 ช่องรายการ โดยในจำนวนนี้ได้ยุติการออกอากาศแล้วถึง 4 ช่องรายการ ได้แก่ ช่อง Spring26 ช่อง Bright TV ช่อง Voice TV และช่อง Spring News

กราฟสัดส่วนรายได้ต่อต้นทุนของช่องที่มีผลิตภาพต่ำกว่า 1 (ปี 2561-2564)

ที่มา: ข้อมูลรายได้และต้นทุนจากระบบการนำส่งเงินรายปีเข้ากองทุนวิจัยและพัฒนาฯ และ DBD DataWarehouse+

ทั้งนี้ ช่องรายการทั้ง 4 ช่องรายการที่ยุติการออกอากาศ และช่องที่มีค่าผลิตภาพต่ำกว่า 1 เช่น ช่อง 9 MCOT HD ช่อง New 18 ช่อง Nation TV ล้วนเป็นช่องในหมวดหมู่ช่องข่าวสารและสาระและช่องที่เน้นรายการข่าวเป็นหลัก โดยช่องรายการเหล่านี้เป็นช่องรายการข่าวแต่ไม่ได้รับความนิยมเท่ากับช่องที่มีรายการเสวนาข่าว เช่น ช่องไทยรัฐทีวีและช่อง Amarin TV HD ซึ่งมีพิธีกรข่าวและผู้ประกาศข่าวที่มีผู้ติดตามจำนวนมากจนสามารถสร้างความนิยมในรายการได้

ส่วนช่อง New 18 ที่ก่อนหน้านี้เน้นรายการข่าวเช่นกัน แต่ก็มีการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์การนำเสนอเนื้อหาของช่องไปอย่างสิ้นเชิงหลังจากเปลี่ยนเป็นช่อง JKN 18 โดยเปลี่ยนไปเน้นการออกอากาศซีรีส์ต่างประเทศแทน อย่างไรก็ตาม ผลิตภาพของช่องภายหลังการเปลี่ยนแปลงก็ยังไม่สามารถถึงจุดคุ้มทุนได้ ส่วนช่องรายการอื่นๆ ที่มีผลิตภาพต่ำกว่า 1 ได้แก่ ช่อง PPTV ที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดสดรายการกีฬา ช่อง GMM25 ที่เน้นรายการละคร และช่อง TRUE4U ที่เน้นการออกอากาศซีรีส์และภาพยนตร์เป็นหลัก

การแข่งขันในตลาดกิจการโทรทัศน์นั้น อาจจะมีทั้งผู้ประกอบการบางรายที่สามารถปรับตัวอยู่รอดได้ และอาจมีบางรายที่อาจจะพบข้อจำกัดในการแข่งขัน ซึ่งข้อมูลรายได้ของผู้ประกอบการบางรายที่มีรายได้จากบริการออนไลน์และบริการดิจิทัลอื่นๆ เพิ่มขึ้น สะท้อนถึงการปรับตัวของผู้ประกอบการในสถานะที่มีความท้าทายทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ บทบาทของ กสทช. ในฐานะหน่วยงานการกำกับดูแล อาจไม่ใช่แต่เพียงการสนับสนุนทางการเงินเพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการทุกรายอยู่รอด แต่สิ่งที่ กสทช. พยายามสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ประกอบการโทรทัศน์คือ การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการในรูปแบบต่างๆ ซึ่งรวมไปถึงความพยายามเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างที่เอื้อให้ผู้ประกอบการปรับตัวได้ดีมากขึ้น เช่น การปรับแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

